

Otázky a tematické okruhy k ústním částem státní závěrečné zkoušky v magisterském studijním programu Teologie, studijní obor Katolická teologie

Úvod

Studium magisterského studijního programu Teologie, studijní obor Katolická teologie se řádně uzavírá státní závěrečnou zkouškou, která se skládá ze čtyř ústních částí a obhajoby diplomové práce:

A) Písmo svaté a biblická teologie – Student má prokázat zevrubnou znalost Písma Starého i Nového zákona jako celku: zvládnutí problematiky inspirace, literárních druhů, tradice, kánonu, hermeneutiky a metod exegeze, geografického, historického a kulturního pozadí. Vedle toho musí znát i jednotlivé části Písma a prokázat schopnost jejich fundovaného výkladu; zvláštní důraz je kladen na spisy Nového zákona. Student musí doložit základní znalost některých témat biblické teologie, blíže upřesněných v příslušných otázkách.

B) Dogmatická teologie – Student při zkoušce vychází ze samostatné, metodologicky a znalostně fundované reflexe vybraných témat Božího zjevení, zejména teologické epistemologie, trinitární teologie, christologie a soteriologie, teologické antropologie, ekleziologie, sakramentální teologie a ekumenismu. Prezentací zvoleného tématu a diskuzí se zkoušejícími má student prokázat, že dílčí znalosti získané v rámci jednotlivých kurzů dokáže propojit do organické syntézy. Zkouška má potvrdit, že si student nejen osvojil penzum vědomostí odpovídající stupni studia, ale především že dokázal teologické poznání osobním způsobem asimilovat a je schopen teologického myšlení založeného na porozumění hierarchie prav víry a *nexus mysteriorum*.

C) Morální teologie – Student má prokázat schopnost samostatné, metodologicky a znalostně fundované reflexe základních principů křesťansky kvalifikovaného lidského života jako takového (fundamentální morálka), jeho jednotlivých aspektů z hlediska individuálního (konkrétní morálka) i sociálního (sociální etika). Vyžaduje se znalost pramenů morální teologie, jejích metod, dějin a hlavních témat.

D-1) Pastorální teologie – liturgika – Cílem zkoušky je prokázat znalost obecných principů pastorace, zakotvených v dokumentech katolické církve v ekumenickém přesahu a v aplikaci na specifické podmínky místní církve. V liturgické části se vyžaduje systematická znalost teologických východisek katolické liturgie, hlavní projevy a souřadnice liturgického života v dějinném kontextu a současné praxi.

D-2) Psychologie – pedagogika – Od studenta se vyžaduje, aby zvládl ucelený přehled vývojové psychologie a znalost klasifikace patologických projevů a základních forem jejich terapie. Pedagogická část se vedle principů a základních modelů obecné pedagogiky zaměřuje na specifická hlediska pedagogiky dětí a mládeže se středem v pedagogice náboženství a katechetiky ve vlastním smyslu coby oboru praktické teologie.

E) Obhajoba diplomové práce – Součástí státní závěrečné zkoušky je obhajoba diplomové práce o rozsahu minimálně 60 normostran. Téma práce musí navazovat na předměty studijního plánu, nemusí však přímo souviset s žádnou částí státní závěrečné zkoušky.

Průběh státních závěrečných zkoušek je upraven Studijním a zkušebním řádem UK v Praze, Pravidly pro organizaci studia na KTF UK a Opatřením děkana č. 5 /2008.

Státní závěrečná zkouška má prokázat schopnost studenta zvládnout větší objem látky, myslet v souvislostech, a to i mezioborových, spojovat nabyté poznatky s praktickou aplikací. Zadané okruhy a témata k probírané látce nejsou přesnými formulacemi otázek. V rámci

širších okruhů má studující při zkoušce prokázat i schopnost orientace v látce, reakce na podrobnější otázky zkušební komise.

Níže uvedené tematické okruhy jsou vypracovány akademickými pracovníky pověřenými výukou příslušných oborů. Oni jsou také k dispozici studentům pro případné konzultace a zadání studijní literatury.

Jednotlivé disciplíny garantují:

Písmo svaté a biblická teologie

doc. Jaroslav Brož, Th.D. S.S.L.
doc. Josef Hřebík, Th.D. S.S.L.
doc. PhDr. Mireia Ryšková Th.D.
Angelo Scarano, Th.D. S.S.L.
Ing. Pavel Větrovec, Th.D. S.S.L.

Dogmatická teologie

prof. Ctírad Pospíšil, Th.D.
prof. PhLic. Vojtěch Novotný, Th.D.
ThLic. Prokop Brož, Th.D.
Benedikt Mohelník, Th.D.
ThLic. David Bouma, Th.D.

Morální teologie

doc. PhDr. Libor Ovečka, Th.D.
MUDr. ThLic. Jaromír Matějka, Ph.D.,
Th.D.
Mgr. Vojtěch Mašek, Ph.D.

Pastorální teologie – liturgika

doc. Dr. Ludvík Dřímál, Th.D.
doc. Ing. Mgr. Aleš Opatrný, Th.D.
ThLic. Jan Kotas

Psychologie - pedagogika

doc. Ing. Mgr. Aleš Opatrný, Th.D.
ThDr. et PhDr. Noemi Bravená, Th.D.

A. Písmo svaté a biblická teologie

A-1 Starý zákon

1. Tradice o počátcích Izraele
 - a) Patriarchové; b) exodus, sinajská smlouva; c) Usazení v Palestině a doba soudců; d) Exegeze: Gn 22,1–19.
2. Období izraelské monarchie
 - a) Založení království a první králové; b) Rozdělení království a pád Samařska; c) Reforma krále Joziáše; d) Exegeze: Ex 14.
3. Doba exilní a poexilní
 - a) Pád Jeruzaléma a vyhnanství; b) Návrat a poexilní obnova; c) Helénismus a války Makabejských; d) Exegeze: Nm 24,15–19.
4. Dějiny starozákonního textu
 - a) Dějiny hebrejského textu; b) Řecké a latinské překlady; c) Základy textové kritiky; d) Exegeze: Dt 8,7–18.
5. Starý zákon jako Boží i lidské slovo
 - a) Inspirace a literární druhy; b) Kánon Starého zákona; c) Zásady biblické hermeneutiky; d) Exegeze: Joz 6.
6. Literární historie a teologie Pentateuchu
 - a) Dějiny kritiky Pentateuchu; b) Hypotéza pramenů: Jahvista, Elohista; c) Deuteronomium a Kněžský spis; d) Exegeze: Sd 3,12–30.
7. Deuteronomistické dějiny
 - a) Jozue, Soudců; b) Knihy Samuelovy a Královské; c) Exegeze: 2 Sam 7.
8. Chronistické dílo
 - a) Knihy Kronik; b) Ezdráš a Nehemiáš; c) Exegeze: 2 Král 4,8–37.
9. Izraelští proroci
 - a) Starozákonní proroci a jejich poslání; b) Dva proroci severního království: Amos a Ozeáš; c) Exegeze: Žl 130.
10. Předexilní proroci v Judsku
 - a) Izaiáš; b) Micheáš, Sofoniáš, Nahum, Habakuk; c) Jeremiáš; d) Exegeze: Př 8.
11. Exilní a poexilní proroci
 - a) Ezechiel, Deuteroizaiáš a Zpěvy o Hospodinově služebníku; b) Tritoizaiáš, Ageus, Zachariáš, Malachiáš; c) Exegeze: Job 28.
12. Hebrejská poezie
 - a) Žalmy; b) Píseň písní a Pláč; c) Exegeze: Sir 24,1–22.
13. Sapienciální literatura

- a) Pojem moudrosti, kniha Přísloví; b) Job, Kazatel; c) Sirachovec, kniha Moudrosti; d) Exegeze: Iz 7.

14. Poučné příběhy

- a) Rút; b) Jonáš; c) Tobiaš; d) Exegeze: Jer 1,1–10.

15. Apokalyptika a poslední povzbudivé příběhy

- a) Joel, Daniel; b) Knihy Makabejské; c) Ester, Judit; d) Exegeze: Iz 42,1–9.

Povinná literatura

Věroučná konstituce o Božím zjevení Dei Verbum, in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha 1995, s. 101–123

PAPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISE, Výklad Bible v církvi, Karmelitánské nakladatelství, 2007

PAPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISE, Židovský národ a jeho svatá Písma v křesťanské Bibli, Kostelní Vydří, 2004

BENEDIKT XVI., Verbum Domini (Slovo Páně), Kostelní Vydří, 2011.

HŘEBÍK, J., Studijní materiály, <http://ktf.cuni.cz/~hrebik/>

K exegezi vybraných textů příslušné pasáže z Výkladů ke Starému zákonu I (Praha 1991), II–V, Kostelní Vydří 1996–98

Doporučená literatura

RENTORFF, R., Hebrejská bible a dějiny, Praha 1996

CHIOLERIO, M., Blaze tomu, kdo slyší tato slova, Praha 1997

DILLARD, R.B. – LONGMAN T. III., Úvod do Starého zákona, Praha 2003

A-2 Nový zákon

1. Historické pozadí Nového zákona

- a) politická situace v Palestině od 1. stol. př. Kr. do 1. stol. po Kr.
b) židovské náboženství před a po r. 70 po Kr.
c) kulturně náboženské souřadnice helénistického světa

2. Úvod do evangelií

- a) pojem „euaggelion“ a jeho různé významy v řečtině, ve Starém zákoně a v Ježíšově hlásání
b) literární druh „evangelium“ z hlediska literárního a teologického, etapy utváření evangelií (srov. Dei Verbum 19)
c) synoptická otázka a její možná řešení
d) četba a exegeze řec. textu Lk 1,1–4

3. Evangelium podle Matouše

- a) struktura, obsah a hlavní teologická témata
b) autor, adresáti, doba a místo vzniku
c) struktura a teologická témata Mt 1–2 v souvislosti celého Mt evangelia
d) četba a exegeze řec. textu Mt 28,16–20

4. Evangelium podle Marka

- a) struktura, obsah a hlavní teologická témata
b) autor, adresáti, doba a místo vzniku
c) četba a exegeze řec. textu Mk 1,14–15

5. Evangelium podle Lukáše

- a) struktura, obsah a hlavní teologická témata
b) autor, adresáti, doba a místo vzniku

- c) struktura a teologická témata Lk 1 – 2
 - d) četba a exegeze řec. textu Lk 24,28–35
6. Evangelium podle Jana a janovské listy
- a) Janovo evangelium: struktura, obsah a hlavní teologická témata, autor, adresáti, doba a místo vzniku
 - b) 1. list Janův: struktura, obsah a hlavní teologická témata, vztah ke čtvrtému evangeliu
 - c) 2. a 3. list Janův: možná rekonstrukce dějinného kontextu a obsah
 - d) četba a exegeze řec. textu Jan 1,1–18
7. Skutky apoštolů
- a) struktura, obsah a hlavní teologická témata
 - b) autor, jeho práce s prameny a literární kvality, vztah k apoštolu Pavlovi
 - c) charakteristika mateřské jeruzalémské komunity a její rozvoj
 - d) Četba a exegeze řeckého textu Sk 1,8
8. Život apoštola Pavla a přehled jeho misionářské a literární činnosti
- a) prameny pro rekonstrukci jeho života; Pavel před setkáním s Kristem
 - b) Pavel – misionář: periodizace jeho činnosti a přehled listů, závěr jeho života
 - c) četba a exegeze Gal 1,15–17
9. Epistolární forma v novozákonních listech
- a) základní formální části dopisů a jejich charakteristika
 - b) četba a exegeze řec. textu 1 Kor 1,1–3
10. Listy Soluňanům (Tesalonickým)
- a) První list Soluňanům: okolnosti sepsání, struktura, teologická témata
 - b) Druhý list Soluňanům: okolnosti sepsání, struktura, teologická témata
 - c) četba a exegeze řec. textu 1 Sol 4,13–18
11. Listy o ospravedlnění
- a) List Galaťanům: okolnosti sepsání, struktura, teologická témata
 - b) List Římanům: okolnosti sepsání, struktura, teologická témata
 - c) četba a exegeze Gal 2,19–20
 - d) četba a exegeze řec. textu Řím 1,16–17
12. Korintská korespondence
- a) dějiny Pavlovy kontaktů s korintskými křesťany – přehled
 - b) První list Korintřanům: struktura a hlavní témata
 - c) Druhý list Korintřanům: struktura, literární jednota a hlavní témata
 - d) četba a exegeze řec. textu 1 Kor 15,3–5
13. „Autentické“ listy z vězení
- a) List Filipánům: okolnosti sepsání, literární jednota a struktura listu, hlavní témata
 - b) List Filemonovi: okolnosti sepsání, struktura z hlediska rétorického účinnosti
 - c) četba a exegeze řec. textu Flp 2,5–11
14. Tzv. deuteropavlovské listy z vězení
- a) List Kolosanům: okolnosti sepsání, struktura listu, hlavní témata
 - b) List Efesanům: okolnosti sepsání, struktura listu, hlavní témata
 - c) četba a exegeze řec. textu Ef 1,1–2; 1,20–23
15. Pastorální epištoly
- a) První list Timoteovi a list Titovi
 - b) Druhý list Timoteovi

c) četba a exegeze řec. textu 1 Tim 3,16

16. List Židům

- a) Okolnosti vzniku, literární charakteristika, struktura a hlavní teologická témata
- b) Biblický pojem kněžství ve Starém zákoně a jeho proměna v Novém zákoně
- c) četba a exegeze řec. textu Žid 2,17; 5,9–10

17. Katolické epištoly

- a) První a druhý list Petřův
- b) List Jakubův a Judův
- c) četba a exegeze řec. textu 1 Petr 2,4–5.9–10

18. Novozákonní apokalyptika a kniha Zjevení sv. Jana

- a) Novozákonní apokalyptika, výklad symboliky v knize Zjevení sv. Jana
- b) Okolnosti vzniku knihy Zjevení sv. Jana, struktura a teologický záměr
- c) četba a exegeze řec. textu Zj 21,1–4

19. Novozákonní kánon

- a) etapy formování kánonu Nového zákona a svědectví o jednotlivých fázích
- b) kritéria, které se uplatňovala při rozlišování kanonických knih
- c) hlavní nekanonické spisy prvních křesťanských staletí, tzv. „apokryfy“

Povinná literatura

BROŽ, J., Studijní texty ke studiu Nového zákona, <http://ktf.cuni.cz/~broz/>
nebo alternativa v angličtině: BROWN, R. E., An Introduction to the New Testament, New York 1998
SCARANO, A., Studijní materiály. http://www.ktf.cuni.cz/studijni_materialy

Doporučená literatura

CARSON, D.A., MOO, D. J., Úvod do Nového zákona, Praha 2008
POKORNÝ, P. – HECKEL, U., Úvod do Nového zákona, Praha 2013
RYŠKOVÁ, M., Doba Ježíše Nazaretského, Praha 2008
TICHÝ, L., Úvod do Nového zákona, Svitavy 2003

B. Dogmatická teologie

B-1: Zjevení a jeho předávání v církvi

1. Křesťanské zjevení a odpověď víry

Křesťanské zjevení (*revelatio*) je principem víry a teologie. Vysvětlete, co se v katolické teologii tímto termínem označuje, a v této souvislosti definujte křesťanskou víru.

a) Křesťanské zjevení

Boží zjevení a nabídka spásy podle Prvního vatikánského koncilu a Druhého vatikánského koncilu: kontinuita a vývoj nauky. Slovo Boží a jeho analogické používání (VD 7) a jeho jednota v „christologii Slova“ (VD 11-13: srov. Sk 1,1nn; Jan 1,14); skutečnost, že „Slovo se zkrátilo“ (VD 12, srov. Iz 10,23; Řím 9,28; Origenes, Augustin, Bernard,...). Zjevení ve slovech a skutcích (*gestis verbisque*), jeho příprava ve stvoření a SZ vrcholící v Ježíši Kristu, který je prostředníkem a plností zjevení (DV 2, srov. 4). Toto zjevení působí, že člověk poznává Boha snadněji a jistěji (DH 3005; DV 6). Novost a definitivnost zjevení v Ježíši Kristu, jež je ale třeba ještě pochopit v jeho plném významu (KKC 66, DV 8). Kristus, který zjevuje člověka jemu samotnému (GS 22). Přístupy a modely zjevení v současné fundamentální teologie (Latourelle, Seckler, Dulles,...)

b) Akt víry

Akt víry ve SZ a jeho novost v NZ. Christocentrismus víry: akt víry jako osobní přilnutí – svobodné a rozumné přitakání Bohu, který se zjevuje v Ježíši Kristu (DV 5: *oboeditio – obsequium – assensio*; KKC 176). Akt víry v Boha (*fides que: credere Deum*) má svou specifickou strukturu ve svém důvodu, kterým je svědectví Boha v Ježíši Kristu (*fides qua: credere Deo*). Charakteristiky víry (KKC 153 – 165). Participace na víře církve (*fides Ecclesiae*) (LG 12), která vytváří a udržuje osobní víru (KKC 166, 181). Víra jako následování Krista (důvěra, poznání, společenství). Vymezení teologie. Vztah mezi vírou a teologií.

Povinná literatura

- Katechismus katolické církve*. Překlad Josef Kolářek. Vyd. 2. [dopl. a opr.], V Karmelitánském nakl. 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.
- Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Překlad Oto Mádr. Vyd. 2., V KN 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Hermeneutika mystéria: struktury myšlení v dogmatické teologii*. 2. vyd. Praha: Krystal OP, 2010.
- TORRELL, Jean-Pierre. *Fenomén "katolická teologie"*. Vyd. 1. Praha: Krystal OP, 2013.
- VOPŘADA David, elektronická skripta

2. Víra a rozum; víra a tradice

Popište vzájemný vztah lidské racionality a křesťanské víry jakožto odpovědi na zjevení vrcholící v Kristu. V druhé části otázky se v naznačených souvislostech věnujte problematice předávání a interpretace zjevení v církvi.

a) Víra a rozum

Vztah víry a rozumu (FR kap. IV). Vyznavačská a kognitivní dimenze víry: *Credo ut intelligam, intelligo ut credam* (srov. FR kapitoly II – III). Vztah víra – rozum ve scholastice a osvícenství (srov. DF kap. IV): *praeambula a ratio fidei*. Rozum „otevřený“ víře (FR 1, 26). Apologetika: různé významy, které jí byly přisuzovány v dějinách. Víra jako zvláštní forma poznání pravdy o Bohu a člověku a nutná podmínka teologie. Znamení zjevení (srov. DF kap. 3) ve světle Krista (DV 4, LG 15)

b) Tradice církve

Apoštolské hlásání *traditio Iesu* (srov. Řím 8,32; Gal 2,20; Ef 5, 5.25) a zvěstování tohoto spásného zjevení je *regula fidei* a živoucí jádro *traditio apostolorum* (vychází ze SZ a je vyjádřeno v NZ). Již od apoštolů církev ve své nauce, svým životem a kultem předává vše co je a v co věří (DV 8 § 1). Vztah mezi tradicí a Písmem (od polemiky Tridentského koncilu s programem *Sola Scriptura* k pohledu DV). Apoštolská tradice a církevní tradice. Závaznost a pluralita tradice. Zjevená víra a dobově podmíněná církevní praxe. Problematika „očist'ování“ tradice.

Povinná literatura

- Katechismus katolické církve*. Překlad Josef Kolářek. Vyd. 2. [dopl. a opr.], V Karmelitánském nakl. 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.
- Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Překlad Oto Mádr. Vyd. 2., V KN 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.
- Fides et ratio: encyklika Jana Pavla II. adresovaná biskupům katolické církve o vztazích mezi vírou a rozumem z 14. září 1998*. 1. vyd. Praha: Bell, 1999.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Hermeneutika mystéria: struktury myšlení v dogmatické teologii*. 2. vyd. Praha: Krystal OP, 2010.
- TORRELL, Jean-Pierre. *Fenomén "katolická teologie"*. Vyd. 1. Praha: Krystal OP, 2013.
- VOPŘADA David, elektronická skripta

3. Písmo v církvi a magisterium v církvi

Rozved'te, proč a v jakém smyslu jsou texty Bible katolickou teologií považovány za ústředního svědka zjevení. Vysvětlete, jaký vztah má Písmo k tradici a jaké místo zaujímá v teologii. Ve druhé části otázky ozřejm'te vztah Písma a magisteria a popište význam učitelského úřadu v církvi.

a) Písmo v církvi

Kanonicita, inspirace a interpretace Písma: teologická relevance a související problematika. Smysl Písma podle PBK (1993) a způsob, jakým tradice oživuje svaté texty, aby nechala zaznít *viva vox evangelii* v církvi a ve světě (DV 8 § 3). Vztah mezi Písmem a teologií: Písmo jako duše teologie (DV 21). Interpretace Písma z hlediska jednoty biblických textů, živé tradice církve a analogie víry (DV 12). Církev jako autentické místo biblické hermeneutiky (VD 29 – 49).

b) Učitelská služba v církvi

Teologické zdůvodnění magisteria. Magisterium ve službě Božího slova v Písmu a tradici (DV 10). Teologická kvalifikace výroků, kterými magisterium vykonává své poslání a příslušné stupně přílnutí ze strany věřících (Motu proprio *Ad tuendam fidem*, 1998). Vztah teologie a magisteria: učitelský úřad jako *testimonium fidei* a teologie jako *intellectus fidei*: jejich interakce a služba víře Božího lidu (*Donum veritatis*, 1990). Komunikace magisteria a teologie. Zjevená víra a proklamace víry: formulace nauky a jejich význam pro naukový vývoj (srov. kritéria DV 8 a *sensus fidei* v LG 12). Principy interpretace dogmat.

Povinná literatura

- Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Překlad Oto Mádr. Vyd. 2., V KN 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.
- Výklad Bible v církvi: dokument Papežské biblické komise z 15. dubna 1993*. Překlad Josef Hřebík a Jaroslav Brož. Vyd. 2., V KNA 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.
- Instrukce "Donum veritatis" o církevním povolání teologa*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1999.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav, ed. et al. *Prezentace encykliky Fides et ratio a dokumentu Ad tuendam fidem: soubor příspěvků přednesených v Olomouci dne 10.2.1999 na představení encykliky Fides et ratio a dokumentu Ad tuendam fidem pořádaném katedrou systematické teologie*

- CMTF UP ve spolupráci s katedrou filozofie CMTF UP. Vyd. 1. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1999.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Hermeneutika mystéria: struktury myšlení v dogmatické teologii*. 2. vyd. Praha: Krystal OP, 2010.
- TORRELL, Jean-Pierre. *Fenomén "katolická teologie"*. Vyd. 1. Praha: Krystal OP, 2013.
- VOPŘADA David, elektronická skripta

4. Hledání historického Ježíše a věrohodnost Ježíše Krista

Popište vztah textů Nového zákona k historii a posléze vztah tzv. historického Ježíše ke Kristu víry. Po pojednání historické kredibility Ježíše z Nazareta se ve druhé části otázky věnujte novozákonnímu svědectví o Kristu jako vrcholu zjevení a zejména jeho antropologické věrohodnosti a kompatibility s tajemstvím lidského života a jeho smyslu.

a) Hledání historického Ježíše

Svědectví víry a historická událost ve fundamentální christologii (Sk 2, 32). Kritéria historické autenticity (dějinná plauzibilita, Ježíšova koherence, „dvojitá odlišnost“, vícere svědectví). Základní informace zjistitelné o Ježíši z Nazareta. Ježíš Kristus svou přítomností, tím jak se projevoval, svými skutky i slovy, znamením i zázraky, především svou smrtí a zmrtvýchvstáním a sesláním Ducha svatého dovršuje zjevení (srov. DV 4).

b) Tajemství Ježíše Krista a jeho význam pro člověka

Ježíšova autorita a jeho tituly: Mesiáš – Kristus, Syn člověka, syn - Syn, Pán... „obraz neviditelného Boha“ (Kol 1,15). JK je *universale concretum personale*, celé zjevení a spása je realizována „ve zlomku“; Ježíšův antropologický a spásný význam (Sk 4,12; 1 Tim 2, 4-5; LG 16; GS 22). Člověk naslouchající Slovu (Řím 10, 17): od „poznej sám sebe“ (FR 1) k „homo capax Dei“ (KKC 27) v kontextech současného světa. Odpověď člověka Bohu, který mluví (VD 22 – 28). Kredibilita jako nabídka antropologického, historického a teologického smyslu: „Zjevení uvádí do dějin skutečnost, kterou nemůže člověk opomenout, chce-li dospět k pochopení tajemství své existence.“ (FR 14; srov. GS 22; srov. 10, 32).

Povinná literatura:

- Katechismus katolické církve*. Překlad Josef Koláček. Vyd. 2. [dopl. a opr.], V Karmelitánském nakl. 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.
- Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Překlad Oto Mádr. Vyd. 2., V KN 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.
- Fides et ratio: encyklika Jana Pavla II. adresovaná biskupům katolické církve o vztazích mezi vírou a rozumem z 14. září 1998*. 1. vyd. Praha: Bell, 1999.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Hermeneutika mystéria: struktury myšlení v dogmatické teologii*. 2. vyd. Praha: Krystal OP, 2010.
- TORRELL, Jean-Pierre. *Fenomén "katolická teologie"*. Vyd. 1. Praha: Krystal OP, 2013.
- VOPŘADA David, elektronická skripta

5. Vzkříšení Ježíše z Nazareta a věrohodnost církve

Pojednejte význam velikonoční události a velikonoční perspektivy pro autory novozákonních textů a uveďte důvody věrohodnosti apoštolského svědectví ve prospěch Ježíšova vzkříšení. Ve druhé části otázky se věnujte souvislosti velikonoční víry a počátků církve a předložte možné argumentace ve prospěch kredibility církve.

a) Ježíšovo zmrtvýchvstání

Velikonoční svědectví NZ a jeho jazyk; „znamení“ skutečnosti velikonoční události; christofanie jakožto zjevení; prázdný hrob jakožto znamení; misie – začátek církevní

komunity. *Oculi cordis illuminati* (Ef 1,18) a *fides oculata* (S.Th. III, q.55, a.2, ad 1) jakožto přístupová cesta k velikonoční události (srov. Lk 24, 13-35). Vzkříšení - střed křesťanské víry (1 Kor 15,14) a zdroj nového života (Řím 6,4). Námítky proti vzkříšení.

b) Církev jako znamení a nástroj Krista ve světě

Místo církve ve víře; cesta od motivu věrohodnosti (*DF* kap. III) ke svátosti spásy (*LG* 1, 9, 48; *GS* 42, 45). Potřebnost církve: církev jakožto kontinuita a odlišnost od události Ježíše Krista – *universale concretum sacramentale*. Fundamentálně-teologický význam znamení církve: paradox a tajemství. Místo církve ve víře: svědectví a mučednictví jako příležitost pro věrohodnost církve.

Povinná literatura

Dokumenty Prvního vatikánského koncilu: pracovní překlad. Překlad Karel Skalický. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 2006.

Dokumenty II. vatikánského koncilu. Překlad Oto Mádr. Vyd. 2., V KN 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Hermeneutika mystéria: struktury myšlení v dogmatické teologii*. 2. vyd. Praha: Krystal OP, 2010.

TORRELL, Jean-Pierre. *Fenomén "katolická teologie"*. Vyd. 1. Praha: Krystal OP, 2013.

VOPŘADA David, elektronická skripta

6. Metoda v teologii

a) Auditus fidei

b) Intellectus fidei

Povinná literatura

Dokumenty MTK věnované metodě do roku 1995 a statuta MTK. Překlad Ctirad Václav Pospíšil. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011.

Teologie dnes: perspektivy, principy a kritéria. Překlad Ctirad Václav Pospíšil. 1. vyd. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2013.

MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE. *Sensus fidei v životě církve*. Překlad a úvodní studie Ctirad Václav Pospíšil. Praha: Krystal OP, 2015.

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Hermeneutika mystéria: struktury myšlení v dogmatické teologii*. 2. vyd. Praha: Krystal OP, 2010.

B-2 Trinitární teologie

7. Tajemství Nejsvětější Trojice v Novém zákoně

Povinná literatura

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi: náčrt trinitární teologie*. 2. vyd. Praha: Krystal OP, 2010.

8. Trinitární bludy

Povinná literatura

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi: náčrt trinitární teologie*. 2. vyd. Praha: Krystal OP, 2010.

9. Augustinovy trinitární teorie

Povinná literatura

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi: náčrt trinitární teologie*. 2. vyd. Praha: Krystal OP, 2010.

10. Filioque

Teologie, historie, dokument Papežské rady pro jednotu křesťanů, *Řecká a latinská tradice o vycházení Ducha svatého*.

Povinná literatura

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi: náčrt trinitární teologie*. 2. vyd. Praha: Krystal OP, 2010.

Ekumenické konsensy. II, Katolicko-pravoslavný dialog. Překlad Walerian Bugel. 1. vyd. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2002, s. 89-107.

11. Perichoreze

Povinná literatura

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi: náčrt trinitární teologie*. 2. vyd. Praha: Krystal OP, 2010.

B-3 Christologie a soteriologie

12. Novozákonní christologie

Povinná literatura

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 4. vyd. Praha: Krystal OP, 2010.

Dokumenty Mezinárodní teologické komise věnované christologii a soteriologii do roku 1995.
Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010.

13. Patrstické christologické koncily

Povinná literatura

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 4. vyd. Praha: Krystal OP, 2010.

Dokumenty Mezinárodní teologické komise věnované christologii a soteriologii do roku 1995.
Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010.

14. Kristův kříž jako obět'

Povinná literatura

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 4. vyd. Praha: Krystal OP, 2010.

Dokumenty Mezinárodní teologické komise věnované christologii a soteriologii do roku 1995.
Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010.

15. Kristův kříž jako smíření

Povinná literatura

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 4. vyd. Praha: Krystal OP, 2010.

Dokumenty Mezinárodní teologické komise věnované christologii a soteriologii do roku 1995.
Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010.

16. Různé druhy christologie (např. ontologická-existenciální, zdola-shora, apod.)

Povinná literatura

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 4. vyd. Praha: Krystal OP, 2010.

Dokumenty Mezinárodní teologické komise věnované christologii a soteriologii do roku 1995.
Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010.

B-4 Teologická antropologie, protologie, eschatologie

17. Člověk jako Boží tvor

a) Poznání Stvořitele a stvoření

Poznání Boha jako Stvořitele a světa (člověka) jako stvoření je mezi lidmi předáváno jako sdílená informace, jež má svůj zdroj v poznání přirozeného rozumu a ve zjevení, jež je přijato vírou. Bůh poznáný jako Spasitel je zevnitř dějin spásy a zkušenosti víry poznán jako Stvořitel.

b) Příčiny stvoření

Bůh tvoří proto, aby tvorům sdělil svou slávu skrze dobra, která jim prokazuje. Sláva jako zjevení Boží vznešenosti a jako zjevnost a sebesdílení trojiční lásky v Ježíši Kristu. Předurčení Ježíše Krista a předurčení člověka v Kristu. Boží slávou je živý člověk. Církev jako cíl stvoření.

c) Trojosobní Bůh jako Stvořitel, stvoření v Ježíši Kristu

Stvoření jako společné dílo Trojice, specifická příčinnost jednotlivých božských Osob. Úloha Ježíše Krista v aktu stvoření (kauzalita eficientní, exemplární, finální).

Problematika sekundární kauzality v pokračujícím stvoření.

d) Boží tvůrčí akt

Stvoření je sebesdílení Boží dobroty, Boží zjevení, počátek dějin spásy, ontologický vztah mezi Stvořitelem a tvorem, základ vztahu interpersonálního. Akt stvoření jako projev Boží vůle, Boží jednání, Boží slovo, Boží dar.

e) Vlastnosti stvoření

Boží transcendence a imanence vůči stvořenému. Monismus, dualismus, analogia entis. Pozitivita stvořeného: creatio ex nihilo. Svoboda a gratuita stvoření. Časový počátek světa. Dějinnost tvorstva. Uchovávání tvorů. Řízení světa, prozřetelnost, *concursum divinus*.

Povinná literatura

Prameny

Katechismus katolické církve. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, č. 279–354
1. vatikánský koncil. Dogmatická konstituce *Dei Filius*, kap. I–II a kánony (DH 3001–3005, 3021–3027; český překlad: *Dokumenty Prvního vatikánského koncilu*. Praha: Krystal OP, 2006)

Studijní texty

Balthasar, Hans Urs von. Stvoření a Trojice. *Mezinárodní katolická revue Communio* 1997, roč. 1, č. 3, s. 266–273

Biffi, Giacomo. *Kristocentrismus*. Praha: Krystal OP, 1996

Boublík, Vladimír. *Teologická antropologie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, s. 11–21

Greth, Joseph. *Základy aristotelsko-tomistické filosofie*. Praha: Krystal OP, 2009, s. 466–501

Koltermann, Rainer. *Svět, člověk, Bůh*. Praha: Volvox Globator, 2000, s. 33–47, 73–117

Moltmann, Jürgen. *Bůh ve stvoření*. Brno: CDK – Praha: Vyšehrad, 1999, s. 50–171

Müller, Gerhard Ludwig. *Dogmatika pro studium i pastorači*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, s. 156–224

18. Člověk stvořený v Kristu jako obraz trojjediného Boha

a) Člověk jako Boží obraz ve světle zjevení

Poznání člověka jako Božího obrazu je mezi lidmi předáváno jako sdílená informace, jež má svůj zdroj v poznání přirozeného rozumu a ve zjevení, jež je přijato vírou. Starý zákon: člověk jako Boží obraz a spodobnění. Nový zákon: progresivní a eschatologické připodobnění člověka Ježíši Kristu, obrazu Boha neviditelného. Téma u církevních otců.

b) Člověk jako bytost vztahovaná k Bohu

Teologický problém nadpřirozena: životní společenství s Bohem skrze Krista jako jediný cíl lidských dějin. Osoba jako povolání a poslání. Osobní svoboda: filosofický a teologický pojem svobody.

c) Člověk jako jednota těla a duše

Tělo a duše dle Starého a Nového zákona: terminologie a hlavní výpovědi. Existence rozumové lidské duše. Individuální duchová substance. Jediná substanciální forma těla. Původ lidství (i individuální lidské bytosti) jakožto jednoty a duše: stvoření a evoluce; monogenismus a polygenismus; přímé stvoření duše (povolání lidského já k životu s Bohem); prokreace. Nesmrtelnost duše a smrtelnost těla.

d) Člověk jako muž a žena

Bůh je bytost nad-pohlavní, člověk spodobňuje Boží dokonalost v diferenci muž-žena. Člověk je obraz osobního Boha jako osoba. K tomu patří i zaměření k druhému (vztahovost), jež je ovlivněno pohlavností, která tak má podstatný vliv na osobní identitu. Člověk je obraz trojosobního Boha jako jednota dvou osob téže přirozenosti, jež plodností své vzájemnosti přerůstá v rodinu. V tom je stvořený předpoklad pro eschatologickou „rodinu Ježíše Krista“, součást „rodiny Boží“.

e) Člověk jako osoba a společenství

Člověk je obraz osobního Boha jako osoba existující v interpersonálních vztazích (filosofický pojem osoby, její dialogický charakter, trinitární základy). Společenská povaha lidské bytosti, společenství, společnost. Lid jako kategorie zjevení. Společenství svatých jako konečný cíl lidské osoby.

Povinná literatura

Prameny

- Katechismus katolické církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, č. 355–373
PAPEŽSKÁ RADA PRO SPRÁVEDLNOST A ŘÁD. *Kompendium sociální nauky církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008, s. 81–105, 147–153
2. vatikánský koncil. Pastorální konstituce *Gaudium et spes* čl. 12–32 (český překlad: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995)

Studijní texty

- Boublík, Vladimír. *Teologická antropologie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, s. 29–42, 57–91, 108–121
Gredt, Joseph. *Základy aristotelsko-tomistické filosofie*. Praha: Krystal OP, 2009, s. 237–239, 269–283, 514–524
Jan Pavel II. *Teologie těla: Katecheze Jana Pavla II. o lidské lásce podle Božího plánu*. Praha: Paulínky, 2005, s. 23–86
Koltermann, Rainer. *Svět, člověk, Bůh*. Praha: Volvox Globator, 2000, s. 33–47, 73–117
lubac, Henri de. *Katolicismus: společenská hlediska dogmatu*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995, s. 178–207
Mezinárodní teologická komise. *Společenství a služba: lidská osoba stvořená k Božímu obrazu*. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2005
Moltmann, Jürgen. *Bůh ve stvoření*. Brno: CDK – Praha: Vyšehrad, 1999, s. 172–216
Müller, Gerhard Ludwig. *Dogmatika pro studium i pastorači*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, s. 106–120
Pospíšil, Ctirad V. Problematika historie poměru mezi teologií a přírodními vědami z metodologického hlediska. *AUC Theologica* 2004, roč. 4, č. 1, s. 11–31
Pospíšil, Ctirad V. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 4. vydání. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, s. 244–258, 334–357

19. Člověk potřebný spásy v Kristu (teologie hříchu a smrti)

a) Prvotní nevinność

Poznání toho, jaký byl člověk „od počátku stvoření“ (Mk 10,5), je dosahováno ze zjevení, jež je přijato vírou, a antitezí ke zkušenosti, kterou člověk činí s vinou a hříšností. Člověk byl posvěcující milostí, které přitakával prvním pohybem svobody, konstituován ve stavu svatosti a spravedlnosti. Bůh se mu dával od počátku poznat přirozeným i dějinným zjevením, jež je vždy spojeno se Slovem a zacíleno k nadpřirozené spásě. Jeho přirozenost byla povznesena k účasti na božském životě a právě tím i do takové harmonie se sebou i

ostatním tvorstvem, jakou překoná jedině sláva nového stvoření v Kristu: mimopřirozené dary.

b) První hřích a dědičná vina

Poznání prvního hřichu je dosahováno ze zjevení, jež je přijato vírou: z Ježíše Krista ukřižovaného je zřejmé, co je ve Starém zákoně předznamenáno, totiž: univerzalita a radikalita hřichu, souvislost mezi proviněním jednoho a důsledky doléhajícími na druhé. Exegeze Řím 5 a Gn 3. Povaha prvního hřichu. Následky pro prvního člověka osobně, pro stav lidské přirozenosti a světa. Způsob, jímž se následky osobního hřichu prvního člověka šíří v lidstvu (dějiny otázky a rozhodnutí magisteria). Trvajících stopy dědičné viny u těch, kdo byli Kristem ospravedlněni.

c) Smrt

Poznání smrti je v teologii dosahováno ze zkušenosti a její filosofické reflexe, především však ze zjevení, jež je přijato vírou, zvláště ze smrti Kristovy. Vývoj v pojetí smrti uvnitř biblických knih, systematický výklad. Člověk byl stvořen jako bytost schopná tělesné smrti, avšak povoláná jako celek, v duši i těle, k věčnému životu s Bohem. Posvěcující milost stavu nevinnosti s sebou nesla možnost, že by byl člověk tělesné smrti ušetřen, „kdyby nebyl zhřešil“. V reálném plánu spásy je smrt člověka projevem desintegrace osoby (odloučení duše od těla), k níž dochází v důsledku hřichu, jímž člověk volí sám sebe na místo Boha a bližního; smrt vtěleného Syna, jež ústí ve zmrtvýchvstání, je však od počátku předvídána jako cesta překonání hřichu a smíření s Otcem. „Díky Kristu má křesťanská smrt kladný smysl.“

Povinná literatura

Prameny

Katechismus katolické církve. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, č. 374–421, 1005–1019

Tridentský koncil. Dekret de peccato originali. Dekret o ospravedlnění (DH 1510–1519, 1521; český překlad: *Ospravedlnění a dědičný hřích v ekumenickém dialogu*. Praha: Krystal OP, 2000)

2. vatikánský koncil. Věřoučná konstituce *Dei verbum* čl. 3; Věřoučná konstituce *Lumen gentium* čl. 2; Pastorální konstituce *Gaudium et spes* čl. 13 a 18 (český překlad: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995)

Studijní texty

Boublík, Vladimír. *Teologická antropologie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, s. 42–56, 92–107

Dulles, Avery. Víra zjevení. In Fiorenza, Francis S. – Galvin, John P. (ed.). *Systematická teologie*. Sv. 1. Brno: CDK, 1996, s. 105–145, zvl. 105–113

Jan Pavel II. *Teologie těla: Katecheze Jana Pavla II. o lidské lásce podle Božího plánu*. Praha: Paulínky, 2005, s. 87–119

Journet, Charles. *Promluvy o posledních věcech*. Praha: Krystal OP, 2014, s. 62–79

Müller, Gerhard Ludwig. *Dogmatika pro studium i pastoraci*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, s. 125–153, 524–578

Ratzinger, Joseph. *Eschatologie: smrt a věčný život*. Brno: Barrister & Principal, 2004, s. 49–70

Scherer, Georg. *Smrt jako filosofický problém*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, s. 149–165

Waldenfels, Hans. *Kontextová fundamentální teologie*. Praha: Vyšehrad, 2000, s. 221–230

20. Člověk ospravedlněný v Kristu (teologie milosti a vzkříšení)

a) Základy teologie milosti

Poznání milosti a ospravedlnění je dosahováno ze zjevení, jež je přijato vírou. Biblické svědectví o milosti: Starý a Nový zákon. Základní etapy dějinného vývoje: spor o milost u Pelagia, Augustina a následovníků; vývoj problému ve středověku; spor o ospravedlnění u Luthera a na Tridentském koncilu; aspekty potridentské nauky o milosti. Terminologie:

milost posvěcující jako habituální a aktuální; milost nestvořená a stvořená; gratia gratis data a gratia gratum faciens; milost svátostná a charismata.

b) Ospravedlnění

Ospravedlnění hříšného člověka v Kristu: příčiny a účinky. Přivtělení ke Kristu. Inhabitace Trojice. Posvěcení Duchem. Deifikace. Odpuštění hříchů. Příprava na ospravedlnění. Víra a zásluhy. Milost aktuální a lidská svoboda. Vědomí stavu posvěcující milosti. Obnova těch, kdo padli. Křesťanská svatost. Aktuální ekumenická problematika.

c) Předsmrtný podíl na Kristově vzkříšení

Poznání vzkříšení je dosahováno ze zjevení. Téma posmrtné existence ve Starém zákoně. Vzkříšení Ježíše Krista, základ a vzor vzkříšení člověka. „S Kristem [...] vzkříšení vírou v Boha, jenž ho svou mocí vzkřísil z mrtvých“ (Kol 2,12). Vzkříšení člověka jako proces započatý ospravedlněním, podílem na Kristově smrti a vzkříšení: dar věčného života s trojjediným Bohem, trvajícím základem svobodného, Duchem vedeného úsilí o připodobnění vtělenému Synovi v jeho trvalé a intenzivní obrácenosti k Otci. Křesťanská naděje a její rozsah.

d) Podíl nesmrtelné duše na Kristově vzkříšení

Tělesná smrt křesťana jako zviditelnění moci hříchu i jako předpoklad jejího překonání mocí Kristovou. Posmrtné trvání lidského já ve stavu duše odloučené od těla: Zmrtvýchvstalý odhaluje neměnnou lásku Boha Stvořitele a Spasitele i odpověď zesnulého na ni. Individuální soud v setkání s Kristem bezprostředně po smrti, jeho kritéria a možné výsledky z hlediska personálního i ekleziálního (nebe, očistec, peklo). Blažené patření a okoušení jako úkony synovství v Synu.

e) Podíl celého lidského já, v těle i duši, individuálně i ekleziálně, na Kristově vzkříšení

Kristova parusie: zjevnost Boží spravedlnosti a milosrdenství. Poslední soud: odhalení smyslu dějin spásy a místa jednotlivců v nich. Tělesné vzkříšení: integrace lidského já jako prostředek definitivního umocnění již dosaženého místa v dějinách spásy. Těla svatých: tělesný podíl na Těle Kristově, chrám Ducha. Rozdíl mezi tělesným vzkříšením a reinkarnací. Eschatologická svatba Beránkova.

Povinná literatura

Prameny

Benedikt XII. Věřoučná konstituce *Benedictus Deus* (DH 1000–1002)

Benedikt XVI. Encyklika *Spe salvi* o křesťanské naději. Praha: Nakladatelství Paulínky, 2008

Katechismus katolické církve. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, č. 1987–2029

Tridentský koncil. Dekret o ospravedlnění (DH 1520–1583; český překlad: *Ospravedlnění a dědičný hřích v ekumenickém dialogu*. Praha: Krystal OP, 2000)

Tridentský koncil. Dekret o očistci (DH 1820; český překlad: *Dokumenty Tridentského koncilu*. Praha: Krystal OP, 2015)

Společná deklarace katolické církve a Lutherského světového svazu k učení o ospravedlnění (a navazující dokumenty). In *Ospravedlnění a dědičný hřích v ekumenickém dialogu*. Praha: Krystal OP, 2000, s. 5–34

2. vatikánský koncil. Věřoučná konstituce *Dei verbum* čl. 3; Věřoučná konstituce *Lumen gentium* čl. 2, 48–51; Pastorální konstituce *Gaudium et spes* čl. 13 (český překlad: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995)

Studijní texty

Boublík, Vladimír. *Teologická antropologie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, s. 122–162

Journet, Charles. *Promluvy o milosti, o eucharistii, o Marii, o Duchu svatém*. Praha: Krystal OP, 2014, s. 14–108

Journet, Charles. *Promluvy o posledních věcech*. Praha: Krystal OP, 2014, s. 80–138, 148–180

Mezinárodní teologická komise. *O některých aktuálních otázkách eschatologie*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2008

- Mezinárodní teologická komise. *Naděje na spásu pro děti, které umírají nepokřtěné*. Praha: Krystal OP, 2008
- Müller, Gerhard Ludwig. *Dogmatika pro studium i pastoraci*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, s. 524–578, 790–837
- Ratzinger, Joseph. *Eschatologie: smrt a věčný život*. Brno: Barrister & Principal, 2004, s. 71–150
- Schönborn, Christoph. *Cestou proměnění: putování, reinkarnace, zbožštění*. Brno: CDK, 1998, s. 22–34, 69–93

B-5 Ekleziologie a sakramentální teologie

21. Tajemství jako základní forma existence církve

V posledních dvou staletích církev zúročila svůj vývoj v době novověku a na sklonku 19. a během 20. století formulovala své obnovené sebepojetí, které našlo svůj zralý výraz v učení 2. vatikánského koncilu.

Plný tvar církve je třeba nahlížet v její *komplexní realitě* (LG 8). Jejím základem je *tajemství Boží*, které vychází z Nejsvětější Trojice a církvi přináší celou řadu typických charakteristik (viditelná a neviditelná; jedna, svatá, všeobecná, apoštolská). Je spojena s Božím královstvím a vykazuje charakter Božího lidu. Zakladatel církve Kristus jí dává jedinečný tvar, pojatý jako Tělo Kristovo. Vnitřní dynamika tohoto tvaru je dána působením Ducha svatého. (LG 1-17)

Povinná literatura

Dokumenty II. vatikánského koncilu. Překlad Oto Mádr. Vyd. 2., V KN 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

Literatura k dílčím tématům

Přehled pojetí církve v konstituci Lumen Gentium: V. BOUBLÍK. *Boží lid*, Řím 1997.

Tajemství Boží: H. de LUBAC, „V jakém smyslu je Církev tajemství?“, MKR Communio 3.-4./2000, str. 293-310; TENTÝŽ, *Meditace o církvi*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2010, kap. 1.-3., str. 15–60.

Církev podle podstatných známek: G. L. MÜLLER, *Dogmatika pro studium i pastoraci*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2010, kap. „4. Přehled důležitých doktrinálních výpovědí“, str. 583–589.

Církev a Boží království: M. FIGURA, „Ježíš hlásal království – a vznikla církev“, in MKR Communio 2/2007, str. 162-177. B. VIVIANO, *Království Boží v dějinách*, Praha: Vyšehrad 2008.

Církev jako Boží lid: P. NEUNER, P.M. ZULEHNER, *Přijď království tvé. Praktické učení o církvi*, Praha: Vyšehrad 2015, „2. Část: církev jako Boží lid“, str. 83-156.

Církev jako Tělo Kristovo: H. de LUBAC, *Meditace o církvi*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2010, kap. 4. Srdce církve, str. 61-74; P. V. KOHUT, „Tvoříme jedno tělo“ (1Kor 10,17) Eucharistie jako svátost jednoty slavicího společenství“, in MKR Communio 2/2006, str. 161-197; P. BROŽ, „Křest jako účast na Kristu v jeho mystickém těle Církve“, in MKR Communio 2/2004, str. 136-158.

Církev a Duch svatý: M. FIGURA, „Duch Svatý a Církev“, in MKR Communio 3.-4./2000, str. 280-292.

Pro všechna témata: e-learnigová podpora z kursu Ekleziologie,

<http://dl.ktf.cuni.cz/course/view.php?id=54> (Jedná se o souhrnný výukový dokument čerpající z uvedené literatury.)

Literatura obecná (cizojazyčná):

B. FORTE, *La Chiesa della Trinità. Saggio sul mistero della Chiesa comunione e missione* (Simbolica ecclesiale 5), San Paolo, Cinisello Balsamo 1995.

W. KASPER, *Katholische Kirche. Wesen - Wirklichkeit - Sendung*, Herder, Freiburg i.B. 2011.

G. L. MÜLLER, *Dogmatika pro studium a pastoraci*, Kostelní Vydří: KNA 2010, kap. 10 Církev – Nový Boží lid smouvy, str. 579-638.

Mezinárodní katolické revue Communio, svazky věnované ekleziologii: sv. 58 (1/2011) Tajemství Církve a Izraele, sv. 63 (2/2012) Catholicam et apostolicam, sv. 69 (4/2013) Ecclesiam sanctam a sv. 72 (3/2014) Ecclesiam unam.

22. Církev jako *communio*

Církev má svůj základní tvar reflektovaný 2. vatikánským koncilem jako *communio*. Jde o viditelnou komunitu, která ovšem má svůj základ ve fenomenickou stránku pozemského společenství přesahující skutečnosti: *communio sanctorum*, jež má svůj základ v tajemství Nejsvětější Trojice. Strukturu tohoto tvaru církve – *ecclesia hierarchica* – je možné popsat díky institucionálnímu, tzv. hierarchickému zřízení církve, která dává prostor vnitřní rozmanitosti i diferenciaci (LG 18-38).

Povinná literatura

- Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Překlad Oto Mádr. Vyd. 2., V KN 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.
- Církev a communio sanctorum*: M. GESTEIRA, „Věřím ve společenství svatých“, in MKR *Communio* 1/2001, str. 18-46; Ch. SCHÖNBORN, „Communio tří církevních stavů“, in tamtéž, str. 47-59; H. U. von BALTHASAR, „Katolicita a společenství svatých“, in tamtéž, str. 69-73.
- Církev katolická: W. KASPER, *Teologie – součást naší doby*, Praha: ČKA 1994; W. KASPER, *Katholische Kirche. Wesen – Wirklichkeit – Sendung*, Freiburg: Herder 2011.
- Církev katolická a univerzální*: P. Brož (ed.), *Církev a II. vatikánský koncil. Perspektiva současné ekleziologie*, Červený Kostelec: P. Mervart 2015, kap. 1. Církev a svět (Canobbio, Repole, Brož), str. 13-82.
- Základní pojednání o hierarchickém uspořádání církve (partikulární církev a místní církev)*: J. RATZINGER, *Církev jako společenství*, Praha: Zvon 1991, kap. 3 Univerzální a partikulární církev, str. 50-69; P. BROŽ, e-learnigová podpora z kursu Ekleziologie, <http://dl.ktf.cuni.cz/course/view.php?id=54>. (Jedná se o souhrnný výukový dokument čerpající z uvedené literatury.)
- Univerzální církev a Petrův úřad*: J. RATZINGER, *Církev jako společenství*, Praha: Zvon 1991, kap. 2 Petrův primát a jednota církve, str. 30-49; P. BROŽ, e-learnigová podpora z kursu Ekleziologie, <http://dl.ktf.cuni.cz/course/view.php?id=54>.
- Víra (nauka) – hierarchické zřízení – svátostný řád – kanonizovaná svatost*: P. BROŽ (ed.), *Církev a II. vatikánský koncil. Perspektiva současné ekleziologie*, Červený Kostelec: P. Mervart 2015; A. AMATO, „Beatifikační a kanonizační procesy. Kritéria, průběh, význam“, in MKR *Communio* 69 (4/2013), str. 48-58; J.-R. ARMOGATHE, „Odpustky, milosrdenství Boží darované v úplnosti“, in MKR *Communio* 69 (4/2013), str. 59-68.

Literatura obecná (cizojazyčná):

- B. FORTE, *La Chiesa della Trinità. Saggio sul mistero della Chiesa comunione e missione* (Simbolica ecclesiale 5), San Paolo, Cinisello Balsamo 1995.
- W. KASPER, *Katholische Kirche. Wesen - Wirklichkeit - Sendung*, Herder, Freiburg i.B. 2011.
- G. L. MÜLLER, *Dogmatika pro studium a pastorači*, Kostelní Vydří: KNA 2010, kap. 10 Církev – Nový Boží lid smouvy, str. 579-638.
- Mezinárodní katolické revue *Communio*, svazky věnované ekleziologii: sv. 58 (1/2011) *Tajemství Církve a Izraele*, sv. 63 (2/2012) *Catholicam et apostolicam*, sv. 69 (4/2013) *Ecclesiam sanctam* a sv. 72 (3/2014) *Ecclesiam unam*.

23. Církev jako *missio*

Církev má své zásadní poslání, *missio*, jež svůj původ odvozuje od *missiones* osob Nejsvětější Trojice. Odtud jedinečná charakteristika díla církve jako posvěcování, které přispívá ke spáse světa a naplnění pozemského života ve věčnosti (LG 39-51). Obrazem a vzorem církve je Panna Maria (LG 52-69).

Povinná literatura

- Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Překlad Oto Mádr. Vyd. 2., V KN 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

Misijní podstata církve: E. CASTELUCCI, „Zjevím na nich svou svatost před očima národů (Ez 28,25) Misijní význam svatosti církve“, in MKR Communio 69 (4/2013), 26-38; P. BROŽ, e-learnigová podpora z kursu Ekleziologie, <http://dl.ktf.cuni.cz/course/view.php?id=54>.
Modely misie církve: B. FORTE, *La Chiesa della Trinità. Saggio sul mistero della Chiesa comunione e missione (Simbolica ecclesiale 5)*, San Paolo, Cinisello Balsamo 1995, v češtině viz P. Brož, e-learnigová podpora z kursu Ekleziologie, <http://dl.ktf.cuni.cz/course/view.php?id=54>. (Jedná se o souhrnný výukový dokument čerpající z uvedené literatury.)
Misie a kdo je její subjekt: JAN PAVEL II., *Redemptoris missio. Encyklika Jana Pavla II. O stálé platnosti misijního poslání*, Praha: Zvon 1994.
Vztah ke světu – laictví (společenství, svědectví a služba – koinonia, martyria, diakonia): P. AMBROS, *Laik a jeho poslání. Mučednictví – svědectví*, Olomouc: Refugium - Aletti 2011.
Eschatologický ráz církve a univerzální povolání ke svatosti: A. CAZZAGO, „Svatí a svatost v magisterium Jana Pavla II., in MKR Communio 4/2003, str. 322-335.
Panna Maria, eschatologická ikona církve: H. RAHNER, *Maria a Církev*, Velehrad: Refugium 1996.

Literatura obecná (cizojazyčná):

B. FORTE, *La Chiesa della Trinità. Saggio sul mistero della Chiesa comunione e missione (Simbolica ecclesiale 5)*, San Paolo, Cinisello Balsamo 1995.
W. KASPER, *Katholische Kirche. Wesen - Wirklichkeit - Sendung*, Herder, Freiburg i.B. 2011.
G. L. MÜLLER, *Dogmatika pro studium a pastorači*, Kostelní Vydří: KNA 2010, kap. 10 Církev – Nový Boží lid smouvy, str. 579-638.
Mezinárodní katolické revue Communio, svazky věnované ekleziologii: sv. 58 (1/2011) Tajemství Církve a Izraele, sv. 63 (2/2012) Catholicam et apostolicam, sv. 69 (4/2013) Ecclesiam sanctam a sv. 72 (3/2014) Ecclesiam unam.

24. Účast na Kristově kněžství

Kristovo kněžství je jediné skutečné. Církev jako mystické tělo Kristovo na něm participuje. Tato participace se uskutečňuje díky svátostem církve.

Kněžství v biblické tradici SZ a NZ (především na základě listu Židům). Teologie Kristova kněžství na základě dokumentů magisteria a systematické teologie. Kristovo kněžství a participace na něm v nauce II. vatikánského koncilu (LG 9-10). Všeobecné kněžství a služebné kněžství konstituované svátostnými charaktery křtu, bířmování a svěcení; vzájemný vztah obou participací na Kristově kněžství.

Nauka o *Tria munera Christi* v dokumentech II. vatikánského koncilu: u Božího lidu (LG 11-13), u laiků (LG 34-36) a svěcených služebníků (LG 25-27; PO 4-6).

Trojí stupeň služebného kněžství, specifika jednotlivých stupňů a jejich vztahy.

Povinná literatura

Katechismus katolické církve. Překlad Josef Koláček. Vyd. 2. [dopl. a opr.], V Karmelitánském nakl. 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. 1136-1144; 1267-1274; 1302-1305; 1324-1327; 1356-1372; 1546-1547; 1554-1571.
Dokumenty II. vatikánského koncilu. Překlad Oto Mádr. Vyd. 2., V KN 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.
BROŽ, Jaroslav. *Biblické základy kněžství*. *Salve* 2010, č. 2, s. 9-22.
Kněžství. In: LÉON-DUFOUR, Xavier. *Slovník biblické teologie*. Řím: Křesťanská akademie, 1991, s. 510-512.
LA SOUJEOLE, Benoît-Dominique de. *Doktrinnální základy kněžské spirituality*. *Salve* 2010, č. 2, s. 115-123.
MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE. *Vybraná témata z eklesiologie*. In: *Dokumenty MTK věnované eklesiologii a svátostem do roku 1995 a dokument PBK Jednota a rozličnost v církvi*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011, kap. 7. Všeobecné kněžství ve vztahu ke služebnému kněžství s. 165-171. (S úvodem Pospíšila C. V., *tamtéž*, s. 117-132.)
MOHELNÍK, Benedikt. *Liturgie je dílem Ježíše Krista Velekněze. Komentář k 7. článku konstituce o liturgii*. In: BEDŘICH, M. – MOHELNÍK, B. – PETRÁČEK, T. – SCHMIDT, N. (ed.). *In Spiritu Veritatis*. Almanach k 65. narozeninám Dominika Duky OP. Praha: Krystal OP, 2008, s. 237-261.
MOHELNÍK, Benedikt. *Pečeť daru Ducha Svatého*. Praha: Krystal OP, 2012, s. 192-213.
MOHELNÍK, Benedikt. *Vztah obecného a služebného kněžství*. *Salve* 2010, č. 2, s. 95-111.

MÜLLER, Gerhard Ludwig. *Dogmatika pro studium a pastoraci*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, s. 758-774.

Doplňující literatura

NICOLAS Jean-Hervé. *Syntéza dogmatické teologie*. 2, Vtělení slova. Praha: Krystal OP, 2007, s. 226-237.

LEVERING, Matthew. Kristus kněz - Prohloubení 22. otázky třetí části Summy Theologiae. *Salve* 2010, č. 2, s. 59-91.

25. Eucharistie jako pramen a vrchol veškerého života církve

Eucharistie je pramenem či zdrojem a vrcholem veškerého života a působení církve. Zdroj a vrchol jsou protikladné pojmy a přesto o eucharistii platí zároveň, i když pokaždé v jiném smyslu.

Nauka o eucharistii v Písmu, hlavní předobrazy ve SZ a novozákonní teologie. Eucharistie jako reprezentativní obraz Kristova velikonočního tajemství. Eucharistie jako duchovní oběť na základě magisteriálních dokumentů (zvláště LG 10-11, 34) a z hlediska systematické teologie. Eucharistie jako vrchol bohoslužebného konání církve na základě magisteriálních dokumentů (zvláště SC 5-10) a z hlediska systematické teologie.

Povinná literatura

Katechismus katolické církve. Překlad Josef Koláček. Vyd. 2. [dopl. a opr.], V Karmelitánském nakl. 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. 1322-1327; 1356-1405.

Dokumenty II. vatikánského koncilu. Překlad Oto Mádr. Vyd. 2., V KN 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

Eucharistie. In: LÉON-DUFOUR, Xavier. *Slovník biblické teologie*. Řím: Křesťanská akademie, 1991, s. 103-107; Oběť. *Tamtéž*, s. 282-285.

MOHELNÍK, Benedikt. Liturgie je dílem Ježíše Krista Velekněze. Komentář k 7. článku konstituce o liturgii. In: BEDŘICH, M. – MOHELNÍK, B. – PETRÁČEK, T. – SCHMIDT, N. (ed.). *In Spiritu Veritatis*. Almanach k 65. narozeninám Dominika Duky OP. Praha: Krystal OP, 2008, s. 237-261.

MOHELNÍK, Benedikt. *Pečeť daru Ducha Svatého*. Praha: Krystal OP, 2012, s. 213-225.

MÜLLER, Gerhard Ludwig. *Dogmatika pro studium a pastoraci*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, s. 694-696.

Doplňující literatura

BROŽ, Prokop. Církev působí eucharistii, eucharistie působí církev. *Communio* 2006, č. 2, s. 180-196. HENRICI, Peter. „To čiňte na mou památku“ – Oběť Kristova a oběť věřících.

Communio 2006, č. 2, s. 132-142.

LA SOUJEOLE, Benoît-Dominique de. Přítomnost ve svatých tajemstvích. Úvahy o kristologické přítomnosti v eucharistii. In: Akta společnosti Tomáše Akvinského 2006, č. 3, s. 35-61.

26. Svátosti jako obraz vztahu Krista a církve

Kristu přísluší v církvi postavení hlavy a všichni ostatní věřící přísluší k tělu církve. Vztah mezi Kristem a jeho církví lze vyjádřit také obrazem vztahu mezi ženichem a nevěstou.

Každý z těchto způsobů vyjádření vztahu Krista a církve postihuje jiné aspekty.

Biblická teologie: Kristus hlava těla církve; Kristus snoubenec církve. Realizace vztahu hlava-tělo díky svátosti svěcení: působení svěcených služebníků *in Persona Christi* a *in nomine Ecclesiae*. Realizace vztahu snoubenec-snoubenka díky svátosti manželství.

Povinná literatura

Katechismus katolické církve. Překlad Josef Koláček. Vyd. 2. [dopl. a opr.], V Karmelitánském nakl. 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. 1546-1553; 1612-1620; 1639-1642.

Dokumenty II. vatikánského koncilu. Překlad Oto Mádr. Vyd. 2., V KN 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

Hlava. In: LÉON-DUFOUR, Xavier. *Slovník biblické teologie*. Řím: Křesťanská akademie, 1991, s. 114. Tělo Kristovo. *Tamtéž*, s. 516-517. Manželství. *Tamtéž*, s. 210-212. Ženich/nevěsta. *Tamtéž*, s. 641-643.

MÜLLER, Gerhard Ludwig. *Dogmatika pro studium a pastoraci*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, s. 758-787.

Doplňující literatura

MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE. Šestnáct christologických tezí o svátosti manželství. In: *Dokumenty MTK věnované eklesiologii a svátostem do roku 1995 a dokument PBK Jednota a rozličnost v církvi*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011, s. 38-48. (S úvodem Pospíšila C. V., *tamtéž*, s. 33-37.)

MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE. O křesťanském manželství. In: *Dokumenty MTK věnované eklesiologii a svátostem do roku 1995 a dokument PBK Jednota a rozličnost v církvi*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011, s. 53-69. (S úvodem Pospíšila C. V., *tamtéž*, s. 49-52.)

27. Odpuštění hříchů a jejich následků působením svátostí

Posláním Ježíše Krista je zprostředkovat lidem odpuštění hříchů a smíření s Bohem. Toto poslání se z Ježíšova pověření prodlužuje v působení církve. Některé svátosti se při odpuštění hříchů a odstraňování jejich následků uplatňují zvláštním způsobem. Biblická nauka o hříchu, obrácení a odpuštění. Křest jako svátost obrácení a prvního odpuštění. Druhé odpuštění ve svátosti smíření. Odpuštění hříchů a ochrana před hříchem v eucharistii. Pomazání nemocných a odpuštění hříchů a jejich následků.

Povinná literatura

Hřích. In: LÉON-DUFOUR, Xavier. *Slovník biblické teologie*. Řím: Křesťanská akademie, 1991, s. 127-134. Odpuštění. *Tamtéž*, s. 294-296. Pokání/obrácení. *Tamtéž*, s. 332-337.

KKC 1262-1274; 1393-1395; 1420-1470; 1499-1525.

MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE. Smíření a pokání. In: *Dokumenty MTK věnované eklesiologii a svátostem do roku 1995 a dokument PBK Jednota a rozličnost v církvi*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011, s. 10-11. (S úvodem Pospíšila C. V., *tamtéž*, s. 70-80.)

MÜLLER, Gerhard Ludwig. *Dogmatika pro studium a pastoraci*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, s. 728-742; 751-757.

Doplňující literatura

MARSCH, Michael. *Uzdravování skrze svátosti*. Praha: Portál, 1992.

28. Ekumenismus

Otázka ekumenismu otvírá problém jedné Kristovy církve, která zažívá drama rozdělení. Je proto třeba tento okruh SZZ pojmout následovně: tajemství *jedné* církve (a), která v průběhu dějin zažívá různé dělení a proti tomu též úsilí o jednotu (b). Pro ilustraci je nutné některé nástroje nebo účinky současného ekumenismu uvést (c).

Povinná literatura

Z dokumentů II. Vatikánského koncilu: Unitatis redintegratio, Orientalium ecclesiarum, Dignitatis humanae.

PAPEŽSKÁ RADA PRO JEDNOTU KŘESŤANŮ, Direktář k provádění ekumenických principů a norem (1993), ČBK, Praha 1995.

Kniha svornosti. Symbolické čili vyznavačské spisy evangelických církví Augsburgské konfese, Kalich, Praha 2006.

Ad a)

R. SVATOŇ, Jedna církev a její jednota, in *MKR Communio*, sv. 72, s. 8-27.

K. KOCH, Jednota církve v ekumenické perspektivě, in *MKR Communio*, sv. 72, s. 28-41.

R. REPOLE, Církev, zárodek jednoty, in *MKR Communio*, sv. 72, s. 42-54.

Ad b)

P. FILIPI, *Církev a církve. Kapitoly z ekumenické ekleziologie*, CDK, Brno 2000.

P. FILIPI, *Křesťanstvo. Historie, statistika, charakteristika křesťanských církví*, CDK, Brno 2001.

P. NEUNER, *Ekumenická teologie. Hledání jednoty křesťanských církví*, Praha: Vyšehrad 2001.

Ad c)

P. JÁGER, *Církev a náboženské společnosti v České republice a jejich právní postavení*. Příručka pro veřejnou správu, Brno: CDK 2006.

ČBK, *Charta oecumenica*. Směrnice pro růst spolupráce mezi církvemi v Evropě, Praha 2001 (fialové, 16).

ČBK, *Dohoda o duchovní službě v rezortu ministerstva obrany*, Praha 1998 (fialová 8).

ČBK, *Společenství ve svátostech s křesťany jiných církví*, Praha 2002 (fialová 20).

P. BROŽ, Filioque: Jinakost v Bohu jako přemíra plnosti v dějinném hledání kolem "filioque", in *Sborník Katolické teologické fakulty*. sv. VII., Praha: Karolinum 2005, 108-125.

P. FILIPI, *Po ekumenickém chodníku*. Kalich, Praha 2008.

T. MACHULA (ed.), *Ospravedlnění a dědičný hřích v ekumenickém dialogu. Společná deklarace katolické církve a Luterského světového svazu k učení a ospravedlnění ; Dekrety Tridentského koncilu o dědičném hříchu a ospravedlnění*, Praha : Krystal OP, 2000.

C. Morální teologie

C-1. FUNDAMENTÁLNÍ A OBECNÁ MORÁLNÍ TEOLOGIE

1. Morální teologie: její předmět a metoda
2. Osoba Ježíše Krista jako základní norma křesťanské mravnosti
3. Mravní nárok
4. Hodnocení mravního rozhodnutí a jednání
5. Rozvoj křesťanského mravního subjektu
6. Odpovědnost za život ve vztazích

Církevní dokumenty:

Katechismus katolické církve, Praha 1997, čl. 1699–2051
JAN PAVEL II., *Reconciliatio et paenitentia*, Praha 1996
JAN PAVEL II., *Veritatis splendor*, Praha 1994
BENEDIKT XVI., *Deus caritas est*, Praha 2005
BENEDIKT XVI., *Spe salvi*, Praha 2007
FRANTIŠEK, *Evangelii gaudium*, Praha 2013

Povinná studijní literatura:

ARNO ANZENBACHER, *Úvod do etiky*, Praha 2001
Dokumenty II. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří 2002
HELMUT WEBER, *Všeobecná morální teologie*, Praha 1998
JIRÍ SKOBLÍK, *Přehled křesťanské etiky*, Praha 2004
HANS ROTTER, *Osoba a etika*, Brno 1997
MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE, Hledání univerzální etiky: nový pohled na přirozený zákon, IN: *Dokumenty Mezinárodní teologické komise věnované morální teologii a etice*, Kostelní Vydří 2010, s. 75–155
PAPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISE, *Bible a morálka: Biblické kořeny křesťanského jednání*, Kostelní Vydří 2010

Další doporučená literatura:

MAURO COZZOLI, *Etica teologale*, Cinisello Balsamo 2010
DAVID S. CUNNINGHAM, *Christian Ethics: The End of the Law*, London – New York 2008
ARISTIDE FUMAGALLI – FRANCO MANZI, *Attirerò tutti a me: Ermeneutica biblica ad etica cristiana*, Bologna 2005
KLAUS DEMMER, *Fundamentale Theologie des Ethischen*, Freiburg 1999
STEPHAN ERNST, *Grundfragen theologischer Ethik*, München 2009
HANS ROTTER – GÜNTER VIRT, *Neues Lexikon der christlichen Moral*, Innsbruck – Wien 1990 (vybrané články)

C-2. BIOETIKA

7. Etické otázky spojené s počátkem lidského života. Kdy začíná lidský život?

- Jaká stanoviska se vyskytují v otázce, kdy začíná život lidské osoby? (církevní nauka v *Evangelium vitae* 60, odborná veřejnost...)
- Klonování člověka – princip, různé účely, zákonná ustanovení v ČR a v jiných státech.
- Jak se má hodnotit užití embryonálních kmenových buněk pro výzkum a terapii?
- Co se původně mínilo pojmem „umělé oplodnění“, co se jím zpravidla myslí v dnešní době? Jak je hodnoceno v církevních dokumentech? Ve kterých? Proč se provádí, jak často se užívá v ČR? Co mají manželé dělat, když nejsou schopni počít a porodit dítě?

8. Umělý potrat a možnosti omezit počet umělých potratů

- Kolik se v ČR provádí ročně potratů? Které evropské státy provádění potratů omezují výrazně více než Česká republika? Jaká je nauka katolické církve?
- Jaké argumenty se uvádějí k ospravedlnění umělého potratu? Má církev podporovat iniciativy, jež usilují potraty pouze omezit, ne zcela zakázat? Jak se má postupovat v případě, že plod v těle matky není schopen života?
- Co je možno činit k omezení počtu umělých potratů? – Disciplína v pohlavním životě, zákonný zákaz, umělá antikoncepce...

9. Požadavky pátého přikázání. Sebevražedné atentáty. Užití násilí proti nespravedlnosti a útisku

- Jaký byl původní význam pátého přikázání? Co všechno zahrnujeme pod páté přikázání v dnešní době?
- Je muslimský sebevražedný atentátník národním hrdinou, nebo zločincem? Jaké argumenty lze uvést na podporu obou názorů?
- Ve kterých církevních dokumentech najdeme církevní nauku o násilné revoluci? Co stanovují?

10. Eutanazie

- Co je eutanazie aktivní, „pasivní“, vyžádaná, nevyžádaná, dobrovolná, nedobrovolná? Co je asistovaná sebevražda?
- Jaká je církevní nauka o eutanazii? Jaká je současná zákonná úprava eutanazie v ČR? Jaké je veřejné mínění? Jaká je zákonná úprava v jiných státech?
- Má lékař usilovat o záchranu života pacienta za každou cenu? Kdy končí povinnost lékaře usilovat o záchranu či udržení života pacienta? Kdo o tom má rozhodnout?

11. Trest smrti. Transplantace lidských orgánů.

- Jaké argumenty lze uvést pro trest smrti a jaké proti němu? Do kdy v ČR existoval trest smrti? Jaký je názor občanů ČR na jeho případné znovuzavedení?
- Jaká je nauka církve o trestu smrti? Kde je vyjádřena? Jak se vyvíjela? Jaká je praxe v jiných státech?
- Jak lze mravně hodnotit darování orgánů a tkání? Kdo je dle českého zákona dárce? Od kdy tento zákon platí? Neznamená transplantace obličeje, srdce... přílišný zásah do identity člověka?

Církevní dokumenty:

Katechismus katolické církve, Praha 1995, čl. 2258–2400
Donum vitae, Olomouc 2006 (a jiná vydání)

Povinná studijní literatura:

BERNHARD HÄRING, *Bioetika*. b.m.: Edice Duch a život, bez vnočení. Německý originál 1981.
<http://ktf.cuni.cz/~ovecka/2008-9/Bioetika/Haering-Bioetika.doc>
HANS ROTTER, *Důstojnost lidského života: Základní otázky lékařské etiky*, Praha 1999
GÜNTER VIRT, *Žít až do konce: Etika umírání, smrti a eutanazie*, Praha 2000
BRIAN POLLARD, *Eutanazie ano či ne?* Praha 1996

C-3. ETIKA PARTNERSKÝCH VZTAHŮ

12. Teologické základy sexuální morálky v Bibli

- Jaké jsou teologické základy sexuální morálky ve Starém Zákoně?

- Jaké jsou teologické základy sexuální morálky v Novém Zákoně?

13. Nauka teologie a církve o sexualitě a pohlavním soužití v minulosti a současnosti

- Jak se vyvíjel postoj církevní nauky k pohlavnímu soužití ve starověku a středověku, v době velkých společenských změn, od roku 1930?

- Jak byl v minulosti a jak je v současnosti v církevní nauce hodnocen celibát a manželské pohlavní soužití? Ve kterých dokumentech?

14. Předmanželská a mimomanželská sexualita

- Co je dle církevní nauky smyslem pohlavních vztahů a manželství?

- V čem se projevuje současná krize manželství?

- Jak a s jakým oprávněním se uplatňuje sexualita v manželství a mimo manželství?

- Jak se má hodnotit nemanželské pohlavní soužití?

15. Homosexuální vztahy, registrované partnerství

- Jaká je biblická nauka o homosexuální orientaci a homosexuálním jednání? Ve kterých knihách?

- Jaká je církevní nauka o homosexuální orientaci a homosexuálním jednání? Ve kterých dokumentech?

- Jaké zákonné ustanovení o registrovaném partnerství platí ČR? Od kdy? Jaká je s touto praxí zkušenost? Jaké jsou důvody pro a proti registrovanému partnerství?

16. Teologická nauka o pohlavním soužití v manželství. Encyklika *Humanae vitae*

- Které církevní dokumenty o pohlavním soužití v manželství pojednávají? Co o něm říkají?

- Co je dokument *Humanae vitae*? Za jakých historických okolností vznikl? Jak souvisí s II. vatikánských koncilem?

- V čem spočívá dle *Humanae vitae* zodpovědnost v předávání života? Na základě jakých kritérií se mají manželé rozhodovat o počtu dítěte?

- Jak má vypadat podíl rodičů a školy na pohlavní výchově dětí? Jak k ní mají přispívat sdělovací prostředky, kultura, sport...?

17. Početí nového života

- Co mají manželé dělat, aby zabránili nežádoucímu početí? Co mají dělat, když nejsou schopni splnit nařízení církevní autority ve věci zabránění početí?

- Vysvětlete vztah svědomí, „objektivní“ mravní normy, nařízení církevní autority.

- Jaký postoj k této otázce mají jiné křesťanské církve?

Církevní dokumenty:

Katechismus katolické církve, Praha 1995, čl. 2052–2257, 2401–2557

PAVEL VI., *Humanae vitae*, Brno 2014

KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, *Persona humana: prohlášení o některých otázkách sexuální etiky*, in: VOJTĚCH OD SV. HEDVIKY, *Homosexualita a křesťanská antropologie*, Praha 1998

KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, *Homosexualitatis problema: o pastorači homosexuálních osob*, in: VOJTĚCH OD SV. HEDVIKY, *Homosexualita a křesťanská antropologie*, Praha 1998

Povinná studijní literatura:

GEORG DENZLER, *Zakázaná slast: Dva tisíce let křesťanské sexuální morálky*, Brno 1999

HANS ROTTER, *Sexualita a křesťanská morálka*, Praha 2003

C-4. SOCIÁLNÍ ETIKA

18. Křesťanská sociální etika, její prameny a subjekty, biblické základy

19. Vývojové linie sociálního učení církve – klíčové církevní dokumenty

- Období do 2. vatikánského koncilu

- Období po 2. vatikánském koncilu

20. Princip personality a novodobý koncept lidských práv

21. Princip solidarity

22. Princip subsidiarity

23. Princip spravedlnosti.

24. Princip trvalé udržitelnosti

25. Principy křesťanské sociální etiky v hospodářské etice

- Základní linie křesťanské etiky hospodářství

26. Etika vztahu k životnímu prostředí

Církevní dokumenty:

Sociální encykliky (1891–1991), Praha 1996

BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, Kostelní Vydří 2009

Gaudium et spes

PAPEŽSKÁ RADA PRO SPRAVEDLNOST A MÍR, *Kompendium sociální nauky církve*, Kostelní Vydří 2008

Povinná studijní literatura:

ARNO ANZENBACHER, *Křesťanská sociální etika: úvod a principy*, Brno 2004

BERNHARD SUTOR, *Politická etika*, Praha 1996

Materiály k přednáškám ze Sociální etiky

WALTER KERBER et al., *Přehled katolického sociálního učení*, neoficiální český překlad (orig. *Katholische Soziallehre im Überblick*, Frankfurt am Main 1991)

Další doporučená literatura:

PETR FIALA, JIŘÍ HANUŠ, JAN VYBÍRAL (ed.), *Katolická sociální nauka a současná věda*, Brno – Praha 2004

JIŘÍ HANUŠ (ed.), *Křesťanství a lidská práva*, Brno – Praha 2002

CYRIL MARTINEK, *Cesta k solidaritě: nástin sociálního učení církve*, Svitavy 1998

BRUNO MOLITOR, *Etika hospodářství*, Praha 1998

WOLFGANG OCKENFELS, *Katolická sociální nauka*, Praha 1994

KARL-HEINZ PESCHKE, *Hospodářství z křesťanského pohledu*, Praha 1996

MANFRED SPIEKER, *Katolická sociální nauka a sociální tržní hospodářství*, Praha 1996

INGEBORG GABRIEL et al., *Perspektiven ökumenischer Sozialethik: der Auftrag der Kirchen im größeren Europa*, Ostfildern 2006

MARIANNE HEIMBACH-STEINS (ed.), *Christliche Sozialethik: ein Lehrbuch 1-2*, Regensburg 2004/2005

REINHARD MARX, Helge WULSDORF, *Christliche Sozialethik. Konturen – Prinzipien – Handlungsfelder*, Paderborn 2002

D-1. Pastorální teologie – Liturgika - Katechetika

D-1.1 Pastorální teologie

1. Pastorece a pastorální teologie. Biblický základ
2. Konstituce *Lumen gentium* a *Gaudium et spes* s ohledem na pastorální teologii
3. Evangelizace (zejména dle *Evangelii nuntiandi* a *Evangelii gaudium*)
4. Exhortace *Evangelii gaudium* a její význam pro pastorační činnost
5. Křesťanská víra (zrod, vzrávání, překážky, krize)
6. Oblasti pastorece: místní církve, farnost, malé společenství, rodina
7. Bible jako Boží slovo v lidské řeči v oblastech pastorece
8. Aktéři pastorece: biskup, kněz, jáhen, laik, křesťanské společenství, hnutí, rodina
9. Katechumenátní inspirace pro pastorační činnost
10. Otázky pastorece manželů, rodin a osob, nežijících v platném manželství
11. Fenomén sekty a patologického duchovního vůdcovství
12. Hnutí, malá společenství, místní církve a farnost

Literatura

- Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Praha, 1995.
PAVEL VI. *Evangelii nuntiandi*, Praha, 1990.
JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*, Praha, 1992.
JAN PAVEL II. *Salvifici doloris*, Praha, 1995.
PAPEŽ FRANTIŠEK. *Evangelii gaudium*, Praha, 2013.
ČBK. *Příprava na svátost manželství*, Praha, 2001.
Směrnice ČBK pro přípravu na svátost manželství v ČR, Praha, 2010.
AMBROS, P. *Pastorální teologie I. Fundamentální pastorální teologie*, Olomouc 2000.
AMBROS, P. *Teologicky milovat církev*, Velehrad, 2004.
FÖRST, J. – SCHÖTTLER, H. G. *Einführung in die Theologie der Pastoral*. Berlin-Münster 2012.
GÓRECKI, E. *Církev se uskutečňuje ve farnosti*, Olomouc, 1996.
KEHL, M. *Kam kráčí církev*, Brno, 2000.
NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*, Praha, 2000.
PERA, H.- WEINERT, B. *Nemocným nablízku*, Praha, 1996.
SKALICKÝ, K. *Radost a naděje*, Kostelní Vydří, 2000.
VOJTÍŠEK, Z. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, Praha, 2004.
OPATRNÝ, A. *Malá společenství*, Pastorační středisko, Praha, 2000.
OPATRNÝ, A. *Sekty jako pastorační problém a úkol*, Pastorační středisko, Praha, 2000.
OPATRNÝ, A. *Rozvedení v církvi*, Pastorační středisko, Praha, 1995.
OPATRNÝ, A. *Pastorece v postmoderní společnosti*, Kostelní Vydří, 2001.
OPATRNÝ, A. *Cesty pastorece v pluralitní společnosti*, Kostelní Vydří, 2006.
OPATRNÝ, A. *Pastorační péče v méně obvyklých situacích*. Praha, 2005.

D-1.2 Liturgika

1. Liturgie v pojetí konstituce *Sacrosanctum Concilium* a *Katechismu katolické církve*, obecná teologická struktura křesťanských obřadů a jejich základní stavební prvky
2. Antropologická a teologická východiska slavení liturgie: symbolické jednání ve struktuře lidské existence, *mysterium Christi* (incarnationis/paschale) ve struktuře křesťanské existence, liturgická znamení v perspektivě díla stvoření, dějin spásy, Kristovy církve
3. Liturgika jako teologická disciplína: přítomnost liturgické reflexe v dějinách teologického myšlení, osamostatňování oboru a novověké proměny koncepce liturgiky, prameny a metody liturgické teologie, vztah k ostatním teologickým disciplínám

4. Liturgie v místní církvi: liturgické shromáždění, liturgické služby, formy slavení liturgie v místní církvi, jejich teologická identita
5. *Slovo* v liturgii: typy textů v bohoslužbě křesťanů, jejich teologická hodnota a jejich role v obřadu, liturgické knihy, zpěv v liturgii
6. Liturgie a prostor: *místo bohoslužby* v křesťanské perspektivě, konstitutivní prvky liturgického prostoru a jejich teologický význam, historie formování liturgického prostoru
7. Liturgický rok: historie jeho utváření, jeho teologický obsah, základní sváteční cykly a současná podoba jejich slavení
8. Liturgie hodin a liturgie žehnání: hlavní stavební prvky každé liturgické modlitby křesťanů, situace a typy žehnání, historie utváření liturgie hodin, každodenní struktura jejího slavení, teologický obsah jejích jednotlivých částí,
9. Křesťanská iniciace: biblické kořeny slavení a základní rituální prvky, jejich teologický obsah, historický vývoj, etapy a obřady iniciace v současnosti
10. Pohřební obřady: antropologické a biblické kořeny, jednotlivé prvky obřadu ve světle křesťanské iniciace, současné formy slavení
11. Svátosti uzdravení: biblické kořeny slavení a základní rituální prvky, jejich teologický obsah, historický vývoj, formy obřadu v současnosti
12. Svátosti služby: biblické kořeny slavení a základní rituální prvky, jejich teologický obsah, historický vývoj, formy obřadu v současnosti
13. Eucharistie: její teologické místo ve svátostné ekonomii, jednotlivé prvky obřadu ve světle křesťanské iniciace, struktura eucharistické modlitby a její role v celku obřadu

Literatura

- ADAM ADOLF, *Liturgika. Křesťanská bohoslužba a její vývoj*, Vyšehrad, Praha 2001.
- ADAM ADOLF, *Liturgický rok. Historický vývoj a současná praxe*, Vyšehrad, Praha 1998.
- BERGER RUPERT, *Liturgický slovník*, tr. V.Konzal - J. Vokoun - Z. Lochovský, Vyšehrad, Praha 2008.
- BRADÁČ JOSEF-ŠVĚDA ZDENĚK, «Výklad konstituce o posvátné liturgii», in POLC J. V., *Posvátná liturgie*, Křesťanská akademie, Řím 1981, 341-409.
- Dokumenty liturgické obnovy*, Matice cyrilometodějská, Olomouc 1994.
- Eucharistie. Mysterium fidei* (Edice Studium 159), ed. J. Hojda, Trinitas – Křesťanská akademie Řím – Diecézní teologický institut v Hradci Králové, Svitavy 2002.
- FILIPI PAVEL, *Pozvání k oslavě. Evangelická liturgika*, Kalich, Praha 2011.
- Handbook for liturgical studies 1-5*, ed. A. J. Chupungco, The Pontifical Liturgical Institute, A Pueblo Book Liturgical Press, Collegeville 1997-2000. (it.: *Scientia Liturgica. Manuale di Liturgia 1-5*, ed. A. J. Chupungco, Pontificio Istituto Liturgico Sant'Anselmo, Edizioni Piemme, Casale Monferrato 1999-2000.)
- Katechismus katolické církve*, Kostelní Vydří 2001, čl. 1066-1690.
- KUNETKA FRANTIŠEK, *Úvod do liturgie svátostí*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2001.
- KUNETKA FRANTIŠEK, *Eucharistie v křesťanské antice*, Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Olomouc 2004.
- KUNETKA FRANTIŠEK, «Chrám jako domus ecclesiae», *Studia theologica* 2 (2003) 68-74.
- KUNETKA FRANTIŠEK, *Stručné dějiny hudby a zpěvu v liturgii*, Matice cyrilometodějská, Olomouc 1999.
- MIRKOVIČ LAZAR, *Pravoslávna liturgika 1-2*, tr. P. Kormaník, Pravoslávna bohoslovecká fakulta v Prešove Univerzity J. P. Šafárika v Košiciach, Prešov 1994.
- SANTE CARMINE DI, *Židovská modlitba. K počátkům křesťanské liturgie*, Oikoymenh, Praha 1995.
- TAFT ROBERT FITZGERALD, *Život z liturgie. Tradice Východu i Západu*, Refugium Velehrad-Roma, Olomouc 2008.
- Liturgické knihy římské tradice (současná edice v českém jazyce)

D-1.3 Katechetika

1. Identita, účel a cíl katecheze katolické církve (se zohledněním teologických východisek)

2. Katecheze ve službě Božímu slovu
3. Katecheze jako výchova křesťanské víry
4. Katecheze jako činnost společenství křesťanů a výchova k životu v církvi a s církví
5. Boží slovo a katecheze (zejména konkrétní úkoly katecheze ve službě Božímu slovu)
6. Bible a katecheta (typy katecheze vzhledem k Bibli; kompetence katechety pro práci s Bibli)
7. Iniciační ráz katecheze
8. Katecheze a výuka náboženství

Literatura

- KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU. *Náboženský rozměr výchovy v katolické škole*, český překlad ČBK, Praha 1994.
- KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU. *Katolická škola na prahu 3. tisíciletí*.
- KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Všeobecné direktorium pro katechezi*. Český překlad ČBK, 1998.
- ALBERICH, E., a DŘÍMAL, L. *Katechetika*. Praha: Portál, 2008.
- DŘÍMAL, L. *Katecheze v dějinách a současnosti*. Cyklus vzdělávacích pořadů odvysílaných na rozhlasové stanici Proglas. Dostupné na: www.proglas.cz na záložkách Archiv pořadů, nebo na e-shop, nebo na stejnojmenném CD-ROM, obsahujícím všechny pořady ve formátu mp3.
- Odborná revue *Cesty katecheze*. Ročníky 2009 – 2013 (13 čísel).
- DŘÍMAL, L. Katecheze a výuka náboženství – odlišnosti a komplementarita. In *Katecheze – realita a vize. Sborník z I. Vědecké katechetické konference*. Praha : T. Halama, 2007, s. 9 – 18.
- DŘÍMAL, L. Katecheze jako úkol celé farnosti. In *Náboženské vzdělávání a katecheze ve farnostech. Sborník z II. Vědecké katechetické konference*. Praha : T. Halama, 2007, s. 25 – 37.
- DŘÍMAL, L. Přístupy k Božímu slovu v Bibli v oblasti katecheze. In *Fórum pastorálních teologů VII*. Olomouc : Studijní texty Centra Aletti, 2008, s. 105 – 118; dostupné také na <http://www.vezmiacti.cz/index.php?page=144>
- O katechezi. Studie DTI HK*. Ústí n. Orlicí : Oftis, 2009.
- Křesťanská iniciace*. Sborník z III. Vědecké katechetické konference. Praha : Halama, 2009.
- Víra. Sborník z VII. Kongresu katechetů*. Praha : Halama, 2010.
- Křesťanská iniciace*. Monografie z IV. Vědecké katechetické konference. Praha : Halama, 2012.

D-2. Pedagogika - Psychologie – Didaktika náboženské výchovy

D-2.1 Pedagogika

1. Pedagogika jako věda o edukaci
2. Podstata a úkoly vyučování; typy vyučování
3. Učební činnosti, fáze výuky, vyučovací metody.
4. Organizační formy vyučování; výsledky vyučování a jejich hodnocení.
5. Žák jako subjekt edukace a charakteristiky profese edukátora
6. Edukační cíle – rozdělení, tvorba, trvání, vznik kurikula.
7. Moderní a alternativní přístupy ve výuce

Literatura

- MAŇÁK, J., *Nárys didaktiky*, Brno 1997
- PASCH, M. a kol., *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*, Praha 1998
- PRŮCHA, J., *Moderní pedagogika*, Praha 2002
- PRŮCHA, J., *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*, Praha 2012
- GRECMANOVÁ, H. a kol., *Obecná pedagogika I., II.*, Olomouc 1996, 1998
- PETTY, G., *Moderní vyučování*, Praha 1996
- SOLFRONK, J. a kol., *Organizační formy vyučování*, Praha 1994

D-2.2 Psychologie

1. Dětství - základní charakteristika dle vývojové psychologie

2. Dospívání - základní charakteristika dle vývojové psychologie
3. Dospělost - základní charakteristika dle vývojové psychologie
4. Stáří – základní charakteristika dle vývojové psychologie
5. Přehled vybraných teorií psychologie osobnosti, přehled vybraných psychoterapeutických směrů (Freud, Jung, Adler)
6. Přehled vybraných teorií psychologie osobnosti, přehled vybraných psychoterapeutických směrů (Rogers, Perls, Frankl, KBT)
7. Základní charakteristiky „pomáhajícího vztahu“ (roviny vztahu, role, hranice, symetrie, intervize, supervize, Balint)
8. Stres a syndrom vyhoření v pomáhajících profesích (vznik, symptomy a prevence)
9. Vývojová stadia podle E. Eriksona
10. Psychická krize. Krizová intervence.
11. Základní pojmy z obecné psychopatologie: poruchy kognitivních funkcí
12. Základní pojmy z obecné psychopatologie: poruchy emocí a motivace
13. Onemocnění schizofrenního okruhu
14. Afektivní poruchy
15. Úzkostné poruchy
16. Poruchy příjmu potravy
16. Závislosti
17. Poruchy osobnosti

Literatura

- DRAPELA, V. J., *Přehled teorií osobnosti*, Praha 1997
 FONTATA, D., *Psychologie ve školní praxi*, Praha 1997
 KRATOCHVÍL, S., *Manželská terapie*, Praha 2000
 PRAŠKO, J. - PRAŠKOVÁ, H., *Asertivitou proti stresu*, Praha 1996
 CLOUD, H., - Townsend, J., *Hranice, Návrat domů*, 2002
 DELIVRÉ, P., *Buďte pány svého času*, Portál 2002
 GRÜN, A., *Pracovat i žít. Napětí mezi osobním a profesním životem*, KNA, 2006
 GUGGENBÜHL-CRAIG, A., *Nebezpečí moci v pomáhajících profesích*, Portál, 2008
 HÁJEK, K., *Práce s emocemi pro pomáhající profese*, Portál 2006
 KALLWASS, A., *Syndrom vyhoření v práci a osobním životě*, Portál 2008
 KOPŘIVA, K., *Lidský vztah jako součást profese*, Portál, 1997
 KŘIVOHLAVÝ, J., *Jak neztratit nadšení*, Grada Publishing, 1998
 LEMAN, K., *Jak se naučit říkat NE*, Návrat domů, 2005
 MÜLLER, W., *I láska má svá pravidla. Blízkost a odstup v pastoraci*, KNA, 2005
 ŘÍČAN, P., *Psychologie*, Praha 2009
 VÁGNEROVÁ, M., *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří*, Praha 2000
 VÁGNEROVÁ, M., *Úvod do psychologie*, Praha 1999
 SCHMIDBAUER, W., *Psychická úskalí pomáhajících profesí*, Portál, 2000
 SCHMIDBAUER, W., *Syndrom pomocníka*, Portál, 2008
 SMÉKAL, V., *Pozvání do psychologie osobnosti*, Brno 2002
 VÁGNEROVÁ, M., *Psychopatologie pro pomáhající profese*, Portál, 1999
 HORT, V. a kol.: *Dětská a adolescentní psychiatrie*, Praha: Portál, 2000
 KRATOCHVÍL, S., *Základy psychoterapie*, Praha: Portál, 1997
 MALÁ, E., PAVLOVSKÝ, P., *Psychiatrie*, Praha: Portál, 2002
 ŠPATENKOVÁ, N. a kol., *Krizová intervence pro praxi*, Praha: Grada, 2004
 VODÁČKOVÁ, D. a kol., *Krizová intervence*, Praha: Portál, 2002

D-2.3 Didaktika náboženské výchovy

1. Náboženská výchova: pojem, místa náboženské výchovy, přístupy k náboženské výchově (etická výchova, religionistický přístup, křesťanská výchova), vzájemný vztah mezi místem, přístupem a cílem náboženské výchovy.
2. Vývoj náboženské pedagogiky ve 20. stol., zejména chápání pojmu „didaktika náboženské výchovy“. Odlišnost a komplementarita náboženské výchovy ve škole a křesťanské výchovy ve farnosti a v církevní škole.
3. Výchova víry ve farnosti a v církevní škole: Boží pedagogie (obsah a význam pro praxi), princip věrnosti Bohu a člověku (jeho uplatnění); základní modely katecheze (stručná charakteristika, uplatnění).
4. Didaktika iniciační katecheze: katechumenátní model, mystagogická metoda, didaktika práce s Biblií a didaktika liturgické výchovy. Význam inkulturace. Role katechety v iniciační katechezi.
5. Didaktika trvalé výchovy víry: obsah a metoda trvalé výchovy víry a jejich komplementarita; přístupy ke katechezi s dospělými; role katechety v katechezi.
6. Náboženská výchova jako školní předmět: význam a cíle působení církve ve škole, platné předpisy pro školu (RVP, ŠVP, cílové kompetence žáků), samostatný předmět a podíl na obsahu průřezových témat; náboženská výchova v církevní škole; výchovný styl školy a jeho vztah k náboženské výchově.
7. Charakteristika a kritika současných didaktických modelů náboženské výchovy ve škole: didaktika založená na zkušenosti; didaktika založená na zkušenosti a korelaci; didaktika založená na hledání smyslu; hermeneuticko-komunikativní model. Role učitele v jednotlivých modelech.
8. Didaktické metody ve výuce náboženství. Využití metody rozvíjení kritického myšlení žáků, využití prvků pedagogiky zážitku, globální výchovy aj.

Literatura

Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha, 1995.

JAN PAVEL II., Apoštolská exhortace *Catechesi tradendae*

PAVEL VI., Apoštolská exhortace *Evangelii nuntiandi* Praha, 1990.

Všeobecné direktorium pro katechezi. Praha: Sekretariát ČBK, 1998.

POLÁČEK, Jaroslav. *Cestou spásy*. Křesťanská akademie, Řím, 1980.

Náboženský rozměr výchovy v katolické škole. Praha: Sekretariát ČBK, 1994.

Vychovávat společně v katolické škole. Praha: ČBK, 2007.

Úvedení do křesťanského života. Praha: Sekretariát České liturgické komise, 1987.

ALBERICH, DŘÍMAL. *Katechetika*. Praha: Portál, 2008.

POLLEFEYT, D. *Religious education. Course didactics*. Katholieke universiteit Leuven, Faculteit Godgeleerdheid, 2009-2010. (Ke stažení z internetu)

ELIAS, J. L. *A History of Christian Education*. Krieger publishing comp., Malabar, Florida, 2002.

Články v revue *Cesty katecheze* (www.cestykatecheze.cz, Archiv):

FOSSION, André. Perspektivy katecheze v pluralitní společnosti. *Cesty katecheze*, 2009, č. 2, 3.

FOSSION, André. Katechumenát jako inspirativní model každé katecheze. *Cesty katecheze*, 2010, č. 2.

FOSSION, André. Pět kompetencí katechety. *Cesty katecheze*, 2010, č. 4.

PEŠEK, Jiří. Inkulturace. *Cesty katecheze*, 2010, č. 1.

LAZÁREK, Pavel. Metody vedoucí k rozvoji kritického myšlení. *Cesty katecheze*, 2012, č. 2.

CHALUPA, Petr. Biblická didaktika v náboženské pedagogice. *Cesty katecheze*, 2011, č. 2.

KLAŠKOVÁ, Marie. Využití biblických postaviček v biblické pastoraci s praktickou ukázkou. *Cesty katecheze*, 2011, č. 2.

KUBOVÁ, Simona. Biblické příběhy z pohledu narativní analýzy. *Cesty katecheze*, 2011, č. 2.

ORLOVSKÁ, Martina. Výchova dětí ke slavení liturgie. *Cesty katecheze*, 2010, č. 4.

ZIMMERMANNOVÁ, Marie. Liturgická výchova v katechezi. *Cesty katecheze*, 2010, č. 3.

ZIMMERMANNOVÁ, Marie. Výklad mše svaté v katechezi dříve a nyní. *Cesty katecheze*, 2013, č. 2.

ZIMMERMANNOVÁ, Marie. Modely katecheze v historii i aktuálně. *Cesty katecheze*, 2010, č. 4.

ZIMMERMANNOVÁ, Marie. J. A. Jungmann a kerygmatický přístup ke katechezi. *Cesty katecheze*, 2011, č. 1.
ZIMMERMANNOVÁ, Marie. Co je vnitřní motivace a jak ji lze posílit či ohrozit. *Cesty katecheze*, 2012, č. 3.

Centro evangelizzazione e catechesi. *Scuola per catechisti. Schede per la formazione personale e di gruppo*. Torino, Elledici, 2010.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Praktický průvodce pro doprovázející v katechumenátu*. Praha, Pastorační středisko, 1994.

HECHTOVÁ, Anneliese. *Přístupy k Bibli*. Praha: KNA, 1997.

GROM, Bernhard. *Katechetické metody*. Olomouc: MCM, 1992.

SITNÁ, Dagmar. *Metody aktivního vyučování*. Praha: Portál, 2009.

ZIMMERMANNOVÁ a kol. *Poselství křesťanských svátků*. Hradec Králové, 2010.

ZIMMERMANNOVÁ a kol. *Křesťanské kulturní dědictví*. Hradec Králové, 2012.

V Praze dne 30. listopadu 2015

doc. Jaroslav Brož, Th.D., S.S.L.
proděkan pro studium